

AMNESTY EESWIJZER

Lezen voor Amnesty is een samenwerkingsverband van Amnesty International en uitgeverij de Geus. Beide willen het lezen bevorderen als onderdeel van de strijd voor mensenrechten.

Joanie de Rijke
In handen van de taliban - Het onthullende verhaal van een gegijzelde journalist
De Geus, Breda, 2009

DE ROMAN

'Ik ga dood. Ik ben Joanie de Rijke, een Nederlandse in Afghanistan die volgens de taliban spioneert voor de Fransen. Daarom moet ik eraan. Mijn kop moet eraf. Letterlijk. Onthoofden is de gepaste straf voor spionnen vinden de taliban. Het mes tegen je strottenhoofd onder het geroep van Allah Akbar. Steeds sneller, opzwepender, als een bezeten geleide naar de dood. Allah Akbar, Allah Akbar, Allah Akbar ... Zullen ze het in één vlijmscherpe haal doen of moeten ze zagen?'

Joanie de Rijke besluit na verschillende keren als *embedded* journalist voor het Belgische *P-magazine* in Afghanistan te zijn geweest, ook eens de andere kant van het verhaal te belichten. Ze zoekt contact met een groep talibanstrijders. Al snel beschuldigt commandant Ghazi haar en haar tolk Zaheer ervan spionnen zijn. De Rijke stelt voor haar werkgever om losgeld te vragen.

'Twee miljoen dollar', besluit Ghazi. 'Als dat betaald wordt, laten we jullie vrij. En er mag niets, maar dan ook helemaal niets over uitlekken. Als dit in de media of ergens anders bekend raakt, betekent dat jullie doodvonnis. Maak dat héél duidelijk aan je werkgever. Verder willen we geen enkele luchtaanval meer van de Fransen. Als er wel iets gebeurt, zijn jullie verantwoordelijk en zullen we jullie doden. Ogenblikkelijk.' De commandant wil voorkomen dat andere talibangroepen de buit inpikken.

Boven op de berg kan De Rijke haar redactiechef, Michaël Lescroart,

bellen. Ze vraagt hem de hulp van veiligheidsadviseur Dave, een vriend uit Kaboel, in te schakelen, en te zorgen dat niemand het te weten komt, ook haar kinderen niet. Dave zegt direct naar de Nederlandse ambassade te gaan, omdat ze, ook al woont ze in België, Nederlandse is. Tijdens een tocht met een tussenpersoon bezeert Zaheer zijn been, waardoor hij niet kan terugkeren. De Rijke moet de rest van de tijd alleen met de mannen doorbrengen.

Dagen van in spanning wachten volgen. Verschillende keren verplaatsen ze zich naar een andere schuilplaats nog hoger op de berg. De oude maulawe, de islamitische geestelijke van de groep, geeft De Rijke dagelijks godsdienstlessen. Hij vraagt haar of ze moslim wil worden en laat haar Koranverzen nazeggen.

De Rijke beschrijft hoe ze haar best doet om de mannen op afstand te houden en tegelijk een band met ze op te bouwen. 'Soms vind ik dat ik te passief ben, dat ik beter mijn best moet doen om de taliban ervan te overtuigen dat ze met een normaal mens te doen hebben, en geen koelbloedige spionne. Iemand die bang is maar ook kan lachen en nadenken en die hen niet per se als de ultieme slechteriken beschouwt.'

De Rijke's gijzelnemers zijn duidelijk arme mensen die uit een compleet andere wereld komen. Zo bekijken ze met grote fascinatie de inhoud van haar rugzak. Ze behandelen haar op het ene moment vriendelijk en bijna als goede gastheren; even later bedreigen ze haar met de dood en verkracht de commandant haar. 'Zijn tegenstrijdig gedrag is heel verwarrend en slingert me heen en weer tussen haat en sympathie, tussen moordlust en vergiffenis', schrijft De Rijke.

Dave en Michaël zijn ondertussen hard bezig om het geld bij elkaar te krijgen, maar dat blijkt niet zo eenvoudig. Zowel de Nederlandse als de Belgische autoriteiten willen niets betalen. Dan lijkt er op de vijfde dag eindelijk een einde te komen aan de ontvoering: 'Joanie, *Kabuli*. Joanie, *Belgium*', zegt Ghazi. Hij lacht, hij lijkt blij te zijn dat het gaat lukken.' Ze dalen af naar het dorp en overnachten in het armoedige huis van de commandant, waar De Rijke zijn twee knappe vrouwen, een schoonmoeder en enkele van zijn kinderen ontmoet.

De vrijlating gaat echter niet zo gemakkelijk als ze gehoopt had. Er blijkt nog flink onderhandeld te moeten worden. Ghazi zet op een

gegeven moment de onderhandelingen volledig stop. Later blijkt dat andere talibangroepen eisen dat hij De Rijke gevangen houdt. Urenlange hoog oplaaierende telefoongesprekken volgen. Als er ten slotte gedreigd wordt Ghazi's dorp met de grond gelijk te maken, komen ze tot een compromis. Haar werkgever betaalt 137.000 dollar losgeld en De Rijke wordt vrijgelaten.

DE AUTEUR

De uit Nederland afkomstige Joanie de Rijke is freelance journalist en woont en werkt in Antwerpen. Hier schrijft ze onder andere voor *P-magazine* en *Revu*. De laatste jaren bezocht De Rijke Afghanistan vier keer en was *embedded* bij Nepalese Gurkha's, de elitetroepen van de Britten. De Rijke wilde de situatie in Afghanistan echter ook graag vanuit het gezichtspunt van de taliban optekenen en legde uiteindelijk contact met een talibancommandant voor een ontmoeting.

DISCUSSIEVRAGEN

- Vindt u dat Joanie de Rijke te veel risico heeft genomen of vindt u het belangrijk dat journalisten ook niet-embedded reportages maken, zelfs in gevaarlijke landen als Afghanistan?
- In eerste instantie was De Rijke niet zo openhartig in de media over de manier waarop de taliban haar behandeld hebben en wilde ze niet ingaan op de vraag of er losgeld betaald is. Wat heeft haar denkt u doen besluiten zo veel te vertellen in dit boek?
- Wat vindt u van het besluit van de Nederlandse autoriteiten om nooit losgeld te betalen? Moedigt het betalen van losgeld ontvoerders enkel aan om meer mensen te ontvoeren of vindt u dat niet aan de orde als er een mensenleven op het spel staat? Wat vindt u van de redenering dat er met losgeld wapens en soldij betaald kunnen worden en de taliban zo enkel in stand gehouden worden?
- Op de vraag van De Rijke aan commandant Ghazi wat er zal gebeuren als de ISAF-troepen in de toekomst weg zijn, antwoordt hij dat de taliban zullen oprukken naar Kaboel. Vindt u dat de strijd tegen de taliban door moet gaan? Waarom wel of niet?
- Denkt u dat dit boek kan bijdragen aan de kennis over de taliban en Afghanistan?
- Het doel van De Rijke's reportage was om meer te weten te komen over de taliban, die door de Westerse media vaak eenzijdig als monsters worden afgeschilderd. Vindt u dat ze hierin geslaagd is? Wat vindt u van haar beschrijving van de taliban en in het bijzonder de commandant? Begrijpt u haar ambivalente gevoelens?
- Wat voor beeld krijgt u van de auteur zelf?

